

Lekcije 1 i 2

Zašto zajednici trebaju pravila?

Pravila su instrumenti za rješavanje problema

<p>Ova tabela sažima informacije koje su nastavniku potrebne u svrhu planiranja i izvođenja časa.</p> <p>Razvijanje kompetencije odnosi se direktno na obrazovanje za demokratiju i ljudska prava.</p> <p>Cilj učenja pokazuje šta učenici znaju i razumiju.</p> <p>Zadatak (zadaci) koji se daju učenicima, uz metod, važni su sastavni dijelovi procesa učenja.</p> <p>Kontrolni popis materijala predstavlja pomoć u pripremi časa.</p> <p>Raspored vremena nastavniku omogućava okvirno planiranje vremena.</p>	
Razvijanje kompetencije	Rad na projektu (saradnja, upravljanje vremenom, samokontrola učenja, orijentacija na ishod, rješavanje problema. Analitičko razmišljanje, planiranje zadataka, prepoznavanje političkog problema.
Cilj učenja	Pravila i propisi moćni su instrumenti za uticaj i kontrolu nad ljudskim ponašanjem. Društvo bez sistema pravila može biti uništeno nekontrolisanim sukobima između njegovih članova. Sistem pravila je institucionalna kičma zajednice. Osnovni izbori: hijerarhija i umrežavanje – dva sistema pravila; javna i privatna imovina.
Zadaci za učenike	Učenici skiciraju sistem pravila za svoju zajednicu.
Materijali i sredstva	Radni listovi za učenike 5.1, 5.2, 5.4. <i>Flip chart</i> i flomasteri, projektor ili radni listovi za učenike.
Metod	Igra donošenja odluka, rad na projektu.
Raspored vremena (Lekcija 1)	1. Nastavnik uvodi zadatak. 20 min.
	2. Učenici formiraju grupe i rade na svom projektu. 20 min.
Raspored vremena (Lekcija 2)	3. Učenici rade na projektu. 40 min.

Informacije

Igra slijedi princip učenja kroz zadatke: učenici se suočavaju s problemom i moraju pronaći rješenje. Obavješteni su o fazama procesa i vremenskom okviru i rade sami.

Igra zahtijeva od učenika da se vrate svojim ulogama članova zajednice i još jednom postanu igrači, do lekcije 4. Međutim, sada učenici djeluju na drugačijem nivou razmišljanja i s novim zadatkom. Ogroman vremenski pritisak, koji je postojao za vrijeme igre ribolova, više nije problem.

Njihov novi zadatak jeste da izrade sistem pravila. Taj zadatak ima političku dimenziju: igrači moraju donijeti odluku jer zajednica ne može opstati bez postojanja pravila. Učenici se upoznaju s politikom kao praktičnim poslom. Da bi se izbjegla pristrasna rješenja, grupe moraju uključiti pripadnike svih ribarskih sela i uzeti u obzir različita gledišta i iskustva.

Nastavnik ima ulogu rukovodioca igre. Učenici koji su za to zaduženi od nastavnika preuzimaju radne materijale. Na početku druge lekcije, nastavnik na pet minuta uzima riječ.

Tom prilikom nastavnik dijeli nacrt pravila za raspravu u okviru lekcije 4. Nakon objašnjavanja postupka prije rasprave, lekcija 4 će teći glatko i ostaće dovoljno vremena za osvrt koji je jako važan u učenju koje se zasniva na rješavanju zadataka. Ako učenici imaju pitanja ili predloge za poboljšanje pravila, mogu ih navesti tokom druge lekcije i zajedno s nastavnikom odlučiti kako će riješiti svaku stavku.

Opis lekcije 1

1. Nastavnik uvodi zadatak

Učenici spontano iznose svoja iskustva s igrom ribolova

Nastavnik odmah angažuje učenike navodeći ih da se prisjete svojih iskustava s igranjem igre ribolova:

1. Opiši probleme s kojima si se suočio igrajući igru ribolova.

Od učenika se može očekivati da se osvrnu na ciljeve održivosti. Zavisno od toga o čemu se raspravljalo i od njihovog razumijevanja, govoriće i o teškoćama oko uspostavljanja ravnoteže između tih ciljeva i njihovog ostvarivanja kroz duže vremensko razdoblje. Moguć je širok raspon odgovora. Učenici mogu odgovarati jedan drugom dok nastavnik nadzire ovaj krug informacija.

2. Kaži svoje mišljenje o pokušajima rješavanja ovih problema.

To pitanje uključuje sve: ciljeve igrača, njihov način komunikacije, njihovu volju i sposobnost da sarađuju, dubinu razumijevanja problema, konačni ishod – uspjeh ili neuspjeh. Ako je potrebno, nastavnik redukuje fokus ovog opsežnog pitanja.

Od učenika se mogu očekivati komentari o nepostojanju jasnih pravila. Zavisno od njihovih odluka, možda su pokušali da donesu takva pravila.

Učenici mogu predlagati i neke pristupe: pravila zahtijevaju državnu vlast ili najbolje funkcionišu u malim sistemima neformalnog okruženja. Mogu raspravljati i o problemu privatnog ili javnog vlasništva nad ribljim zalihama. Nastavnik zapisuje komentare koji mogu biti povezani s radnim listom za učenike 5.2.

Nastavnik ukratko opisuje zadatak.

Uvodni *brainstorming* obezbjeđuje kontekst za zadatak. Nastavnik objašnjava kako se ribarska zajednica suočila s ozbiljnim problemima zbog nepostojanja jasnog sistema pravila koji bi definisao način, a možda i cilj međusobnog djelovanja.

Iskustvo učenika s igrom ribolova može se uopštiti:

- Nema ljudskog društva koje nije suočeno s nekim sukobom.
- Ni jedno ljudsko društvo neće preživjeti ako nema međusobne saradnje.
- Ni jedna zajednica ne može sarađivati, niti rješavati svoje sukobe na miran način bez institucionalnog okvira koji postavlja određena pravila.
- Ta se pravila mogu zakonski sprovesti, ali moguća su i alternativna rješenja.

Učenici sada istražuju kakva pravila najviše odgovaraju zajednici. Vraćaju se ulozi pripadnika ribarske zajednice, ali sada je igra drugačija. Nastupaju kao autori tih pravila. U grupama sastavljaju pravila, upoređuju ih i ocjenjuju i na kraju, na skupštini, glasaju za sistem koji će da važi u njihovoj ribarskoj zajednici.

Plan donošenja odluka

Učenici dobijaju radni list za učenike 5.1.

Nastavnik objašnjava da je igra model procesa političkog odlučivanja – posebnog procesa koji se sastoji od uvođenja osnovnih pravila, a ne proces koji se događa u već uspostavljenim okvirima.

Igra se nastavlja do lekcije 4 kada učenici prekidaju igru i osvrću se na stečeno iskustvo. Radni list 5.1 opisuje program i nudi informacije o tome zašto je korišćena ova konkretna igra. U igri, kao i u stvarnosti, ono što je dobar okvir za zajednicu predstavlja praktično a ne akademsko pitanje. Učenici moraju donijeti odluku.

Učestvovati u demokratiji

Nastavnik dijeli radni list za učenike 5.2 kao vodič za neka ključna pitanja koja valja razmotriti. Ako su učenici tokom uvodnog *brainstorming*-a iznijeli neke argumente koji se mogu povezati s radnim listom, nastavnik im na to skreće pažnju.

Ako su učenici spremni da počnu, formiraju grupe.

2. Učenici rade na svom projektu (lekcije 1 i 2)

Učenici formiraju grupe od po četiri do šest učenika. Članovi ribarskih posada naizmjenično pišu svoja imena na tablu ili *flip chart*, nastojeći da njihova ribarska posada bude zastupljena preko barem jednog člana svake grupe. Nastavnik objašnjava da je važno uzeti u obzir različita iskustva i gledišta sve četiri posade. Nastavnik evidentira članove pojedinih grupa.

Članovi grupe najprije raspodjeljuju osnovne zadatke: 1-2 izlagača, 1-2 sastavljača, vođa grupe (predsjedavajući), kontrolori materijala i vremena, osoba koja sve prati. Grupe se sastaju oko stolova koji su maksimalno udaljeni jedan od drugog. Kontrolor materijala prikuplja materijale za svoju grupu.

Učenici rade u grupama u drugom dijelu lekcije 1 i tokom lekcije 2.

Učenici slobodno planiraju svoj rad, uključujući i domaći zadatak.

Opis lekcije 2

Učenici razmjenjuju svoje ključne odluke

Na početku lekcije 2 nastavnik traži od svake grupe da izvijesti o svojim ključnim odlukama – hijerarhiji ili umrežavanju – ili mješovitom sistemu? Treba li da postoji privatno ili javno vlasništvo nad ribljim zalihama? Ako su dvije ili više grupa donijele iste odluke, nastavnik ih podstiče na razmjenu rezultata u nekom trenutku tokom časa. Takva razmjena gledišta tokom rasprave može biti vrlo korisna, jer se slični modeli mogu spojiti u jedan.

Grupama koje žele da nastave da rade samostalno to treba i omogućiti.

Prethodni dogovor o proceduralnim pravilima

Kada nastavnik na početku druge lekcije uzme riječ, učenicima će podijeliti radni list za učenike 5.4 i zamoliti grupe da pročitaju predloge i odluče jesu li prihvatljivi. Na kraju časa grupe pristupaju glasanju. Ako postoje primjedbe ili pitanja, treba ih postaviti tokom časa.

Grupe pripremaju svoja izlaganja

Osobe zadužene za materijale skupljaju materijale za izlaganja u okviru lekcije.

Nastavnik ne interveniše ako neka grupa kasni, ali može podsjetiti grupu da učenici moraju biti spremni sa svojim izlaganjima prije nego što počne treća lekcija, što im daje priliku da kod kuće izvrše posljednje pripreme.

Nastavnik moli sastavljače da pripreme konačni predlog, napisan rukom ili na kompjuteru - koji mogu potpisati svi pripadnici zajednice (vidi proceduralna pravila u radnom listu za učenike 5.4).